

Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος

A. Αἴτια, Απόσπασμα 1: Απάντησις εἰς Τελχῖνας, Στ. 1-38:

.....]ι μοι Τελχῖνες ἐπιτρύζουσιν ἀ[οιδῇ,
νήιδε]ς οἱ Μούσης οὐκ ἐγένοντο φίλοι,
εἵνεκε]ν οὐχ ἐν ἄεισμα διηνεκὲς ἢ βασιλ[η
.....]ας ἐν πολλαῖς ἦνυσα χιλιάσιν
ἦ.....].ους ἥρωας, ἔπος δ' ἐπὶ τυτθὸν ἐλ[ίσσω 5
παῖς ἄτ]ε, τῶν δ' ἐτέων ἡ δεκά[ς] οὐκ ὀλίγη.
.....]. [.]και Τε[λ]χῖσιν ἐγὼ τόδε «φῦλον α[
.....] τήκ[ειν] ἦπαρ ἐπιστάμενον,
.....].. ρην [ὀλ]ιγόστιχος· ἀλλὰ κατέλ[κει
.....πο]λὺ τὴν μακρὴν ὄμπνια Θεσμοφόρο[ς]· 10
τοῖν δ'ε] δρυῖν Μίμνερμος ὅτι γλυκύς, α[ί] κατὰ λεπτὸν
.....] ἡ μεγάλη δ' οὐκ ἐδίδαξε γυνή.
.....]ον ἐπὶ Θρηῖκας ἀπ' Αἰγύπτιο [πέτοιτο
αἵματ]ι Πυγμαίων ἡδομένη [γ]έρα[νος,
Μασσα]γέται [κ]αὶ μακ[ρὸν ὀϊστεύ]οιεν ἐπ' ἄνδρα 15
Μῆδον]· ἀ[ηδονίδες] δ' ὦδε μελιχρ[ό]τεραι.
ἔλλετε Βασκανί]ς ὀλοὸν γένο[ς]· αὖθι δὲ τέχνη
κρίνετε,] [μὴ σχοίν]ω Περσίδι τή[ν] σοφίην·
μηδ' ἀπ' ἐμεῦ διφᾶ]τε μέγα ψοφέουσιν αἰοιδήν
τίκτεσθαι βροντᾶ]ν οὐκ ἐμόν, [ἀλλὰ] Διός». 20
καὶ γὰρ ὅτ]ε πρ[ώ]τιστον ἐμοῖς ἐπὶ δέλτον ἔθηκα
γούνασι]ν, Α[πό]λλων εἶπεν ὁ μοι Λύκιος·
«.....]...αοιδέ, τὸ μὲν θύος ὅττι πάχιστον

θρέψαι, τή]ν Μοῦσαν δ' ὠγαθὲ λεπταλέην·
 πρὸς δέ σε] καὶ τόδ' ἄνωγα, τὰ μὴ πατέουσιν ἅμαξαι 25
 τὰ στεῖβε]ιν, ἐτέρων ἵχνια μὴ καθ' ὁμά
 δίφρον ἐλ]ᾶν μηδ' οἶμον ἀνὰ πλατύν, ἀλλὰ κελεύθους
 ἀτρίπτο]υς, εἰ καὶ στε[ι]νυτέρην ἐλάσεις».

τῷ πιθόμη]ν· ἐνὶ τοῖς γὰρ ἀείδομεν οἱ λιγὺν ἦχον
 τέττιγος, θ]όρυβον δ' οὐκ ἐφίλησαν ὄνων. 30
 θηρὶ μὲν ο]ὕατόεντι πανεῖκελον ὀγκήσαιτο
 ἄλλος, ἐγ]ὼ δ' εἶην οὐλ[α]χύς, ὁ πτερόεις,
 ἅ πάντ]ως, ἵνα γῆρας ἵνα δρόσον ἦν μὲν ἀεῖδω
 πρῶκιο]ν ἐκ δίης ἡέρος εἶδαρ ἔδων,
 αὖθι τ]ὸ δ' [ἐκ]δύοιμ[ι], τό μοι βάρος ὅσπον ἔπεστι 35
 τριγ]λῶ[χι]ν. ὀλ[οῶ] νῆσος ἐπ' Ἐγκελάδῳ.
Μοῦσαι γ]ὰρ ὅσους ἴδον ὄθμα[τ]ι παῖδας
 μὴ λοξῶ, πολιοὺς οὐκ ἀπέθεντο φίλους.

B. Ὑμνος εἰς Δία, Στ. 1-96:

Ζηνὸς ἔοι τί κεν ἄλλο **παρὰ σπονδῆσιν**¹ ἀεΐδειν
 λῳῖον ἢ θεὸν αὐτόν, **ἀεὶ μέγαν, αἰέν**² ἄνακτα,
Πηλαγόνων ἐλατῆρα³, **δικασπόλον Οὐρανίδησι**⁴;
 πῶς καὶ νιν, Δικταῖον ἀείσομεν ἢ ἐ Λυκαῖον;
 ἐν **δοιῇ** μάλα θυμός, ἐπεὶ γένος ἀμφῆριστον.⁵ 5
 Ζεῦ, σὲ μὲν **Ἰδαίοισιν** ἐν οὐρεσί φασι γενέσθαι,
 Ζεῦ, σὲ δ' ἐν **Ἀρκαδίῃ**⁶ πότεροι, πάτερ, ἐψεύσαντο;

¹ Ἐνταξὶ ὕμνου σε τελετουργικὸ πλᾶσιον σπονδῶν στον Δία στη διάρκεια κάποιου συμποσίου.

² Επανάληψη επιρρήματος *ἀεὶ* → ἐμφαση στον αἰώνιο χαρακτήρα της παρουσίας του Δία.

³ «τον διώκτη των παιδιῶν της Γης» → πιθανή αναφορά στους Γίγαντες ως παιδιά της Γης (*Πηλαγόνων*) ἢ στους Τιτάνες (*Πηλαγόνων*). Τόσο οἱ πρῶτοι ὅσο καὶ οἱ δεύτεροι ηττήθηκαν ἀπὸ τον Δία. Δύσκολη ἡ ἐπιλογή ἀνάμεσα στις δύο γραφές.

⁴ «τον δικαστὴ των Οὐρανίων (θεῶν)» → αναφορά στην ιδιότητα του Δία, ως βασιλιά των θεῶν, να τους ἀπονέμει τὴ δικαιοσύνη.

⁵ Ἡ ἐπιλογή ἀνάμεσα σε δύο δυνατές ἐκδοχές ἀποτελεῖ βασικὴ τεχνικὴ στην ἀρχὴ των ὕμνων. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι τὴν ἀρχικὴ βεβαιότητα γιὰ τον τρόπο ἐξύμνησης του Δία διαδέχεται ἡ ἀμφιβολία ως πρὸς τον τόπο καταγωγῆς του.

Κρη̃τες ἀεὶ ψευ̃σται⁷· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο
Κρη̃τες ἔτεκτῆναντο· σὺ δ' οὐ θάνες, ἐσσι γὰρ αἰεὶ⁸.
ἐν δέ σε Παρρασίη Ῥεῖη τέκεν, ἥχι μάλιστα 10
ἔσκεν ὄρος θάμνοισι περισκεπές· ἔνθεν ὁ χῶρος
ἱερός, οὐδέ τί μιν κεχρημένον Εἰλειθυίης
ἐρπετὸν οὐδέ γυνή ἐπιμίσγεται⁹, ἀλλὰ ἐ Ῥεῖης
ὠγύγιον καλέουσι λεχώϊον Ἀπιδανῆς¹⁰.
ἐνθα σ' ἐπεὶ μήτηρ μεγάλων ἀπεθήκατο κόλπων, 15
αὐτίκα δίζητο ῥόον ὕδατος, ᾧ κε τόκοιο
λύματα χυτλώσαιο, τεὸν δ' ἐνὶ χρω̃τα λοέσσαι¹¹.
Λάδων ἄλλ' οὐ̃πω μέγας ἔρρεεν οὐδ' Ἐρύμανθος,
λευκότατος ποταμῶν, ἔτι δ' ἄβροχος ἦεν ἅπασα
Ἀρκαδίη· μέλλεν δὲ μάλ' εὐνδρος καλέεσθαι 20
αὐτῖς· ἐπεὶ τημόσδε, Ῥεῖη ὅτ' ἐλύσατο μίτρην,
ἥ πολλὰς ἐφύπερθε σαρωνίδας ὕγρὸς Ἰάων
ἤειρεν, πολλὰς δὲ Μέλας ὥκκησεν ἀμάξας,
πολλὰ δὲ Καρίωνος ἄνω διεροῦ περ ἐόντος
ἰλυοὺς ἐβάλοντο κινώπετα, νίσσετο δ' ἀνήρ 25
πεζὸς ὑπὲρ Κρα̃θίν τε πολύστιόν τε Μετώπην
διψαλέος· τὸ δὲ πολλὸν ὕδωρ ὑπὸ ποσσὶν ἔκειτο.
καὶ ῥ' ὑπ' ἀμηχανίης σχομένη φάτο πότνια Ῥεῖη·
«Γαῖα φίλη, τέκε καὶ σὺ̃ τεαὶ δ' ὠδῖνες ἐλαφραί.»
εἶπε καὶ ἀντανύσασα θεὴ μέγαν ὑψόθι πῆχυν 30
πλη̃ξεν ὄρος σκήπτρῳ· τὸ δὲ οἱ δίχα πουλὺ διέστη,
ἐκ δ' ἔχεεν μέγα χεῦμα¹²· τόθι χρῶα φαιδρύνασα,

⁶ Σύμφωνα με την επικρατέστερη αφήγηση, ο Δίας γεννήθηκε στο ὄρος Δίκη ή Ἰδη στην Κρήτη. Ωστόσο, ο Καλλίμαχος υιοθετεί την εκδοχή γέννησής του στο ὄρος Λύκαιον στην Αρκαδία.

⁷ Αυθαίρετη γενίκευση βασισμένη στη φημολογία ότι οι Κρήτες ήταν ψεύτες.

⁸ Αντίθεση ανάμεσα στην παντοτινή παρουσία του Δία (αἰεὶ) και στο γεγονός ότι οι Κρήτες λένε πάντα (ἀεὶ) ψέματα.

⁹ Ιερότητα χώρου τοκετού Ρέας → έκτοτε δεν προσεγγιζόταν ούτε από ζώο ούτε από άνθρωπο που επρόκειτο να γεννήσει, καθώς ο τοκετός θεωρούταν πράξη «ακάθαρτη» και απαγορευμένη σε ιερούς χώρους.

¹⁰ Δηλ. οι Πελοποννήσιοι που πήραν το όνομά τους από τον μυθικό βασιλιά Άπι.

¹¹ Εδώ εννοείται τόσο το κυριολεκτικό καθάρισμα όσο και ο τελετουργικός καθαρισμός μετά τον τοκετό.

ὦνα, τεὸν σπείρωσε, Νέδη δέ σε δῶκε κομίζειν
 κευθμὸν ἔσω Κρηταῖον, ἵνα κρύφα παιδεύοιο,
 πρεσβυτάτῃ Νυμφέων, αἶ μιν τότε μαιώσαντο, 35
 πρωτίστη γενεῇ μετὰ γε Στύγα τε Φιλύρην τε.
 οὐδ' ἄλιν ἀπέτεισε θεῇ χάριν, ἀλλὰ τὸ χεῦμα
 κεῖνο Νέδην ὀνόμηνε· τὸ μὲν ποθι πολὺ κατ' αὐτό
 Καυκῶνων πτολίεθρον, ὃ Λέπρειον πεφάτισται,
 συμφέρεται Νηρῇ, **παλαιότατον δέ μιν ὕδωρ** 40
υῖωνοι πίνουνσι Λυκαονίης ἄρκτοιο¹³.
 εὔτε **Θενὰς ἀπέλειπεν ἐπὶ Κνωσοῖο φέρουσα,**
 Ζεῦ πάτερ, ἡ Νύμφη σε — **Θεναὶ δ' ἔσαν ἐγγύθι Κνωσοῦ**¹⁴ —
 τουτάκι τοι πέσε, δαῖμον, ἅπ' ὀμφαλός· ἔνθεν ἐκεῖνο
 Ὀμφάλιον μετέπειτα πέδον καλέουσι **Κύδωνες**¹⁵. 45
 Ζεῦ, σὲ δὲ **Κυρβάντων**¹⁶ ἐτάραι προσεπηχύναντο
 Δικταῖα Μελῖαι, σὲ δ' ἐκοίμισεν **Ἀδρήστεια**¹⁷
 Λίκνω ἐνὶ χρυσέῳ, σὺ δ' ἐθήσαιο πίονα μαζόν
 αἰγὸς Ἀμαλθείης, ἐπὶ δὲ γλυκὺ κηρίον ἔβρωσ·
 γέντο γὰρ ἑξαπιναῖα Πανακρίδος ἔργα μελίσσης 50
 Ἰδαίοις ἐν ὄρεσσι, τά τε κλείουσι Πάνακρα.
 οὔλα δὲ Κουρήτες σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο
 τεύχεα πεπλήγοντες, ἵνα Κρόνος οὔασιν ἡχήν
 ἀσπίδος εἰσαῖοι καὶ μή σεο **κουρίζοντος**¹⁸.

¹² Αιτιολογικός μύθος για την εμφάνιση των ποταμών της Αρκαδίας → τα ποτάμια της Αρκαδίας έρρεαν υπογείως μέχρι τη γέννηση του Δία.

¹³ Σύμφωνα με τον μύθο η Καλλιστώ, η κόρη του Λυκάονα, μετά τη συνεύρεσή της με τον Δία μεταμορφώθηκε σε αρκούδα, προκειμένου να διαφύγει την προσοχή και την εκδικητική μανία της Ήρας. Η Ήρα έπεισε την Άρτεμη να τη σκοτώσει και ο Δίας μεταμόρφωσε την Καλλιστώ στον αστερισμό της Άρκτου. Επιπλέον, έσωσε τον γιο της και του έδωσε το όνομα «Αρκάς». Από αυτόν πήραν το όνομά τους οι Αρκάδες, οι οποίοι πίνουν νερό από τη Νέδα, το πρώτο ορατό ποτάμι της Αρκαδίας.

¹⁴ Η μεταφορά του Δία από την Αρκαδία στην Κρήτη φαίνεται να συμβιβάζει τις δύο –αρχικά αντικρουόμενες– εκδοχές για τον τόπο καταγωγής του. Πόλεις με το όνομα *Θέναι* υπήρχαν και στις δύο περιοχές.

¹⁵ Δηλ. οι Κρήτες.

¹⁶ Οι Κορύβαντες ήταν νεαροί ακόλουθοι της θεάς Κυβέλης από τη Φρυγία. Οι Κουρήτες ήταν νεαροί ακόλουθοι της κρητικής θεάς Ρέας. Λόγω των ομοιοτήτων ανάμεσα στις δύο λατρείες, οι «Κορύβαντες» και οι «Κουρήτες» κατέληξαν στο να θεωρούνται σχεδόν συνώνυμοι όροι.

¹⁷ Νύμφη, αδελφή των Κουρήτων.

καλὰ μὲν ἦέξευ, καλὰ δ' ἔτραφες, οὐράνιε Ζεῦ, 55

ὁξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθον ἱουλοι.

ἀλλ' ἔτι παιδὸν ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια¹⁹.

τῷ τοι καὶ γνωτοὶ προτερηγενέες περ ἔοντες

Οὐρανὸν οὐκ ἐμέγηραν ἔχειν ἐπιδαΐσιον οἶκον.

δηναιοὶ δ' οὐ πάμπαν ἀληθέες ἦσαν ἀοιδοί²⁰. 60

φάντο πάλον Κρονίδῃσι διάτριχα δώματα νεῖμαι·

τίς δέ κ' ἐπ' Οὐλύμπῳ τε καὶ Ἄϊδι κλῆρον ἐρύσσαι,

ὅς μάλα μὴ νενίηλος; ἐπ' ἰσαίῃ γὰρ ἔοικε

πήλασθαι· τὰ δὲ τόσσον ὅσον διὰ πλεῖστον ἔχουσι.

ψευδοίμην, αἰόντος ἅ κεν πεπίθοιεν ἀκουήν²¹. 65

οὐ σε θεῶν ἐσσηνα πάλοι θέσαν²², ἔργα δὲ χειρῶν,

σὴ τε βίη τό τε κάρτος, ὃ καὶ πέλας εἶσαο δίφρου²³.

θήκαο δ' οἰωνῶν μέγ' ὑπείροχον ἀγγελιώτην

σῶν τεράων²⁴· ἅ τ' ἐμοῖσι φίλοις ἐνδέξια φαίνεις²⁵.

¹⁸ «βγάζοντας κραυγές σαν μωρό» → αξιοσημείωτη η υποχώρηση της μεγαλοπρέπειας με την οποία παρουσιάζεται αρχικά ο Δίας και του δέους που προκαλεί ως εξουσιαστής των πάντων· οι γήινες λεπτομέρειες της γέννησής του και της μετέπειτα ανατροφής και προστασίας του δημιουργούν μία έντονη αντίθεση μεταξύ υπέρτατου θεού και βρέφους και μοιάζουν να υποβιβάζουν για λίγο τον Δία από θεό σε άνθρωπο.

¹⁹ Στις σκέψεις και στα σχέδια του Δία δεν υπάρχει τίποτα το παιδικό. Όλα τα στοχάζεται με απόλυτη ωριμότητα και εκπληρώνει άμεσα τους στόχους του → σταδιακή έμφαση στη μεγαλοπρέπεια του Δία.

²⁰ Εμφάνιση του μοτίβου του «ψεύτη» στην περίπτωση των αοιδών οι οποίοι έζησαν πριν από πολλά χρόνια. Ειδικότερα, ο Καλλίμαχος μοιάζει να αναιρεί τον Όμηρο, καθώς αρνείται την ιστορία της *Ιλιάδας*, σύμφωνα με την οποία ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Άρης έριξαν κλήρο για την κυριαρχία του ουρανού, της θάλασσας και του Κάτω Κόσμου, αντίστοιχα. Το επιχείρημα του Καλλίμαχου υπαγορεύεται από τον κοινού νου· η «κόλαση» και ο «παράδεισος» δεν είναι ισότιμες επιλογές, ώστε να μπου σε κλήρο.

²¹ Επανάληψη του μοτίβου του «ψεύτη» με αυτοαναφορά από τον Καλλίμαχο. Δηλώνει πως θα ήταν ψευδής εκ μέρους του ο ισχυρισμός ότι τον πείθουν οι ιστορίες των προγενέστερων αοιδών για τον τρόπο ανάληψης της εξουσίας του ουρανού από τον Δία. Δεδομένου, ωστόσο, ότι και ο ίδιος ο Καλλίμαχος στο ποίημά του αφηγείται την ιστορία της γέννησης και της βασιλείας του θεού Δία, θα μπορούσε και αυτός να έχει παραποιήσει την αλήθεια των γεγονότων. Οι ποιητές δεν λένε πάντα την αλήθεια· αλλά ένα πιο σημαντικό κριτήριο για την αξία της ποίησής τους είναι η επιτυχία της απάτης. Συνεπώς, ο στίχος επιδέχεται δύο ερμηνείες, την υποθετική, δηλαδή: «Αν εγώ λέω ψέματα, ελπίζω να είμαι πιο πειστικός από αυτό!» και την πραγματική, δηλαδή: «Ας είναι τα ψέματά μου (δηλ. η ποίησή μου) πιο πειστικά από αυτό!».

²² Ο ποιητής ανεβαίνει ξανά στη σφαίρα του μεγαλοπρεπούς και επιβλητικού εγκωμίου προς τον Δία.

²³ Η *Βία* και το *Κάρτος* παραδοσιακά συνοδεύουν τον θεό Δία, ενώ ορισμένες φορές παρουσιάζονται ως ξεχωριστές θεότητες (βλ. *Θεογονία*, 386-388). Η θέση του *Κάρτους* και της *Βίης* δίπλα στον θρόνο του Δία υποδηλώνει θεότητες έτοιμες να εκπληρώσουν τις διαταγές του. Η μυθολογική ενίσχυση του επιχειρηματός του με πληροφορίες αντλημένες από τη *Θεογονία* φανερώνει ότι ο Καλλίμαχος ακολουθεί μάλλον τον Ησίοδο παρά τον Όμηρο.

εἴλεο δ' αἰζηῶν ὅ τι φέρτατον· οὐ σύ γε νηῶν 70
 ἐμπεράμους, οὐκ ἄνδρα σακέσπαλον, οὐ μὲν ἀοιδόν²⁶.
 ἀλλὰ τὰ μὲν μακάρεσσιν ὀλίζουσιν αὖθι παρῆκας
 ἄλλα μέλειν ἑτέροισι, σὺ δ' ἐξέλεο πτολιάρχους
 αὐτούς, ὧν ὑπὸ χεῖρα γεωμόρος, ὧν ἴδρις αἰχμῆς,
 ὧν ἐρέτης, ὧν πάντα τί δ' οὐ κρατέοντος ὑπ' ἰσχύν; 75
 αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδέιομεν Ἥφαιστοιο,
 τευχηστὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας δὲ Χιτώνης
 Ἀρτέμιδος, Φοίβου δὲ λύρης εὖ εἰδότας οἴμους·
 ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
 θειότερον²⁷. τῶ καί σφε τήν ἐκρίναο λάξιν. 80
 δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν, ἴζο δ' αὐτός
 ἄκρησ' ἐν πολίεσσιν, ἐπόψιος οἷ τε δίκησι
 λαὸν ὑπὸ σκολιῇσ' οἷ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν·
 ἐν δὲ ῥυηφενίην ἔβαλές σφισιν, ἐν δ' ἄλις ὄλβον,
 πᾶσι μὲν, οὐ μάλα δ' ἴσον· ἔοικε δὲ τεκμήρασθαι 85
 ἡμετέρῳ μεδέοντι· περιπρὸ γὰρ εὐρὺ βέβηκεν.
 ἐσπέριος κεινός γε τελεῖ τά κεν ἦρι νοήση,
 ἐσπέριος τὰ μέγιστα, τὰ μείονα δ' εὖτε νοήση²⁸.
 οἷ δὲ τὰ μὲν πλειῶνι, τὰ δ' οὐχ ἐνί, τῶν δ' ἀπὸ πάμπαν
 αὐτὸς ἄνην ἐκόλουσας, ἐνέκλασσας δὲ μενοινήν. 90
 χαῖρε μέγα, Κρονίδη πανυπέρτατε, δῶτορ ἑάων,
 δῶτορ ἀπημονίης· τεὰ δ' ἔργματα τίς κεν ἀείδοι;
 οὐ γένετ', οὐκ ἔσται· τίς κεν Διὸς ἔργματ' ἀείσει;²⁹
 χαῖρε, πάτερ, χαῖρ' αὖθι· δίδου δ' ἀρετήν τ' ἄφενός τε·

²⁴ Όταν εμφανιζόταν αετός, θεωρούταν σημάδι από τον Δία.

²⁵ Οι οιωνοί που εμφανίζονταν στα δεξιά του παρατηρητή τους αντιμετωπίζονταν ως αίσια («δεξιά») σημάδια για το μέλλον.

²⁶ Ειρωνική αυτουποτίμηση του Καλλίμαχου, ο οποίος φέρει την ιδιότητα του ποιητή.

²⁷ Οι βασιλείς, οι οποίοι απολαμβάνουν τις περισσότερες και μεγαλύτερες τιμές μεταξύ των ανθρώπων, τίθενται σύμφωνα με τον Καλλίμαχο υπό την προστασία του θεού που λατρεύεται περισσότερο από τους θνητούς, δηλαδή του Δία.

²⁸ Ο Πτολεμαῖος μοιάζει με τον Δία κατά το ότι εκπληρώνει αμέσως τις προθέσεις του.

²⁹ Τα έργα του Δία είναι πολύ μεγάλα για να υμνηθούν επάξια. Ίσως εδώ ἐγκείται η εξήγηση του γεγονότος ότι ο Καλλίμαχος αφιερώνει πολλούς στίχους στην καταγωγή του Δία, δίχως να προσδίδει ανάλογη έμφαση στις πράξεις του ως άρχοντα του κόσμου.

οὐτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν, 95

οὐτ' ἀρετὴ ἀφένιοι· δίδου δ' ἀρετὴν τε καὶ ὄλβον.

Γ. Ὕμνος εἰς λουτρὰ τῆς Παλλᾶδος, Στ. 57-136:

Παῖδες³⁰, Ἀθαναία νύμφαν μίαν ἔν ποκα Θήβαις

πουλύ τι καὶ πέρι δὴ φίλατο τᾶν ἑταρᾶν,

ματέρα Τειρεσίαο, καὶ οὐποκα χωρὶς ἔγεντο·

ἀλλὰ καὶ ἀρχαίων εὖτ' ἐπὶ Θεσπιέων 60

ἢ 'πὶ Κορωνείας, ἵνα οἱ τεθυμένον ἄλσος

καὶ βωμοὶ ποταμῷ κείντ' ἐπὶ Κουραλίῳ,

ἢ 'πὶ Κορωνείας, ἢ εἰς Ἀλῖαρον³¹ ἐλαύνοι

ἵππως, Βοιωτῶν ἔργα³² διερχομένα,

πολλάκις ἅ δαίμων νιν ἑὼ ἐπεβάσατο δίφρῳ 65

οὐδ' ὄαροι νυμφᾶν, οὐδὲ χοροστασίαι

ἀδεῖαι τελέθεσκον, ὅκ' οὐχ ἀγείτο Χαρικλώ.

ἀλλ' ἔτι καὶ τήναν δάκρυα πόλλ' ἔμενε,

καίπερ Ἀθαναία καταθύμιον ἔσσαν ἑταίραν.

δὴ ποκα γὰρ πέπλων λυσαμένα περόνας 70

ἵππω ἐπὶ κράνα Ἑλικωνίδι καλὰ ῥεοῖσα

λῶντο· μεσαμβρινὰ δ' εἶχ' ὄρος ἄσυχία.

ἀμφοτέραι λῶοντο, μεσαμβριναὶ δ' ἔσαν ὥραι,

πολλὰ δ' ἄσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος.³³

³⁰ Ο ποιητὴς αφηγείται τον μῦθο του Τειρεσία, ο οποίος, ἐνὺ κυνηγούσε στον Ελικώνα, εἶδε τη θεά Αθηνά να λούζεται γυμνή και τυφλώθηκε. Αυτόπτης μάρτυρας της τύφλωσής του ἦταν ἡ μητέρα του, ἡ νύμφη Χαρικλώ, ἐπιστήθια φίλη της Αθηνάς, την οποία ο μῦθος παρουσιάζει να στρέφεται με πάθος ἐναντίον της θεάς. Ἡ θεά υπερασπίζεται τον εαυτό της επικαλούμενη τους νόμους που δεσμεύουν τους θεούς και υποσχόμενη πλούσια ἀποζημίωση στον Τειρεσία. Ο μῦθος της τύφλωσης του μάντη Τειρεσία καλύπτει μόνο το ἡμισυ του ὕμνου εἰς λουτρὰ τῆς Παλλᾶδος. Στο υπόλοιπο ποίημα (στ. 1-56, 137-142) ο Καλλίμαχος περιγράφει με δραματικό τρόπο μία θρησκευτική γιορτὴ του Ἄργους, στη διάρκεια της οποίας το ξόανο της θεάς Αθηνάς πλένεται τελετουργικά στο λουτρό που ἔχουν ἐτοιμάσει οἱ κοπέλες στις οποίες ἀπευθύνεται ο ποιητὴς με την κλητικὴ προσφώνηση «Παῖδες».

³¹ Οἱ Θεσπιές, ἡ Κορώνεια και ἡ Αλῖαρτος ἦταν βοιωτικὲς πόλεις, οἱ οποίες βρίσκονταν στην περιοχή του ὄρους Ελικώνα και εἶχαν ὅλες ναοὺς ἀφιερωμένους στη θεά Αθηνά.

³² Με τον ὅρο «ἔργα» ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ «καλλιεργημένη γῆ».

³³ Με τα ἐκφραστικά μέσα της ἐπανάληψης και της ἐπαναφοράς, προσδίδεται ἐμφαση στην ἀπόλυτη μεσημβρινή ησυχία που ἐπικρατεῖ στο ὄρος Ελικώνα. Σε αὐτὴ τη γοητευτικὴ και ἐπικίνδυνη ὥρα της

Τειρεσίας δ' ἔτι μῶνος ἀμᾶ κυσὶν ἄρτι γένεια 75
 περκάζων ἱερὸν χῶρον ἀνεστρέφετο·
 διψάσας δ' ἄφατόν τι ποτὶ ῥόον ἤλυθε κράνας,
 σχέτλιος· οὐκ ἐθέλων δ' εἶδε τὰ μὴ θεμιτά.
 τὸν δὲ χολωσαμένα περ ὅμως προσέφασεν Ἀθάνᾳ·
 «τίς σε, τὸν ὀφθαλμῶς οὐκέτ' ἀποισόμενον, 80
 ὦ Εὐηρεΐδα, χαλεπὰν ὁδὸν ἄγαγε δαίμων;»
 ἅ μὲν ἔφα, παιδὸς δ' ὄμματα νύξ ἔλαβεν.
 τέσταθ' ἡ δ' ἄφθογγος, ἐκόλλασαν γὰρ ἀνῖαι
 γῶνατα καὶ φωνὰν ἔσχεν ἀμαχανία.
 ἅ νύμφα δ' ἐβόασε· «τί μοι τὸν κῶρον ἔρεξας 85
 πότνια; τοιαῦται, δαίμονες, ἐστὲ φίλαι;
 ὄμματά μοι τῷ παιδὸς ἀφείλεο³⁴. τέκνον ἄλαστε,
 εἶδες Ἀθαναΐας στήθεα καὶ λαγόνας,
 ἀλλ' οὐκ ἀέλιον πάλιν ὄψαι. ὦ ἐμὲ δειλάν,
 ὦ ὄρος, ὦ Ἑλικῶν οὐκέτι μοι παριτέ, 90
 ἢ μεγάλ' ἀντ' ὀλίγων ἐπράξας· δόρκας ὀλέσσας
 καὶ πρόκας οὐ πολλὰς φάεα παιδὸς ἔχεις.»
 τὰ μὲν ἀμφοτέραισι φίλον περὶ παῖδα λαβοῖσα
 τμάτηρ μὲν γοερᾶν οἶτον ἀηδονίδων
 ἄγε βαρὺ κλαίοισα, θεὰ δ' ἐλέησεν ἐταίραν· 95
 καὶ νιν Ἀθαναΐα πρὸς τόδ' ἔλεξεν ἔπος·
 «δῖα γύναι, μετὰ πάντα βαλεῦ πάλιν ὅσσα δι' ὀργάν
 εἶπας· ἐγὼ δ' οὐ τοι τέκνον ἔθηκ' ἀλαόν.
 οὐ γὰρ Ἀθαναΐα γλυκερὸν πέλει ὄμματα παίδων
 ἀρπάζειν· Κρόνιοι δ' ὧδε λέγοντι νόμοι· 100

ακινησίας του μεσημεριού, οι θεοί παραδοσιακά τριγυρίζουν ελεύθερα. Είναι γεγονός ότι οι ελληνικές βουνοπλαγιές ησυχάζουν στο διάστημα της ημέρας κατά το οποίο επικρατεί περισσότερη ζέστη. Ωστόσο, η σιωπή στη φύση συνοδεύει συνήθως θεϊκές επιφάνειες.

³⁴ Πρωτοτυπία του Καλλίμαχου → αντί να παρουσιάσει τη νύμφη Χαρικλώ να ικετεύει τη θεά Αθηνά, ώστε να ξαναδώσει στον Τειρεσία το φως του, την παρουσιάζει να της διαμαρτύρεται, να την κατηγορεί και να διαρρηγνύει τη φιλία μαζί της μέσα στην οργή και τον πόνο της ως μάνα. Τα γυναικεία συναισθήματα εισβάλλουν με τραγική ορμή ανάμεσα στους τόνους που διασφαλίζουν τον σεβασμό απέναντι στους θεούς.

ὅς κε τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἔληται,
 ἀθρήσῃ, μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ.
 διὰ γύναι, τὸ μὲν οὐ παλινάγρετον αὖθι γένοιτο
 ἔργον· ἐπεὶ Μοιρᾶν ὦδ' ἐπένησε λῖνα,
 ἀνίκα τὸ προῶτον νιν ἐγείνασ'· νῦν δὲ κομίζευ, **105**
 ὦ Εὐηρεΐδα, τέλθος ὀφειλόμενον.
πόσσα μὲν Ἄ Καδμηῖς ἐς ὕστερον ἔμπυρα καυσεῖ,
πόσσα δ' Ἀρισταῖος, τὸν μόνον εὐχόμενοι
παῖδα, τὸν ἀβάτᾶν Ἀκταίονα, τυφλὸν ἰδέσθαι.
καὶ τῆνος μεγάλας σύνδρομος Ἀρτέμιδος **110**
ἔσσειτ'³⁵· ἀλλ' οὐκ αὐτὸν ὅ τε δρόμος αἶτ' ἐν ὄρεσσι
 ῥυσεῦνται ξυναῖ τᾶμος ἐκαβολίαι,
 ὀππόκα κοῦκ ἐθέλων περ ἴδη χαρίεντα λοετρά
 δαίμονος· ἀλλ' αὐταὶ τὸν πρὶν ἄνακτα κύνες
 τουτάκι δειπνησεῦντι· τὰ δ' υἱέος ὁστέα μάτηρ **115**
 λεξεῖται δρυμῶς πάντας ἐπερχομένα·
 ὀλβίσταν δ' ἐρέει σε καὶ εὐαίωνα γενέσθαι,
 ἐξ ὀρέων ἀλαὸν παῖδ' ὑποδεξαμέναν.
 ὦ ἐτάρα, τῷ μὴ τι μινύρεο· τῷδε γὰρ ἄλλα
 τεῦ χάριν ἐξ ἐμέθεν πολλὰ μενεῦντι γέρα· **120**
 μάντιν ἐπεὶ θησῶ νιν ἀοίδιμον ἔσσομένοισιν,
 ἧ μέγα τῶν ἄλλων δὴ τι περισσότερον.
 γνωσεῖται δ' ὄρνιχας, ὃς αἴσιος οἷ τε πέτονται
 ἥλιθα καὶ ποίων οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες.
 πολλὰ δὲ Βοιωτοῖσι θεοπρόπα, πολλὰ δὲ Κάδμω **125**
 χρησεῖ, καὶ μεγάλοις ὕστερα Λαβδακίδαις.
 δωσῶ καὶ μέγα βάκτρον, ὃ οἱ πόδας ἐς δέον ἄξει·
 δωσῶ καὶ βιότῳ τέρμα πολυχρόνιον,

³⁵ Αναφορά στο παρηγορητικό και προφητικό μυθολογικό παράδειγμα του Ακταίωνα, γιου του Αρισταίου και της κόρης του βασιλιά της Θήβας Κάδμου, Αυτονόης, ο οποίος ήταν σπουδαίος κυνηγός, αλλά μια μέρα είδε άθελά του τη θεά Άρτεμη να λούζεται σε μία πηγή. Η Άρτεμη εξοργίστηκε μαζί του και, σύμφωνα με τον θρύλο, τον μεταμόρφωσε σε ελάφι. Έτσι, τα κυνηγόσκυλά του δεν τον αναγνώρισαν και τον κατασπάραξαν.

καὶ μόνος, εὖτε θάνῃ, πεπνυμένος ἐν νεκύεσσι
φοιτασεῖ, μεγάλῳ τίμιος Ἀγεσίλῃ.» **130**
ὥς φαμένα κατένευσε· τὸ δ' ἐντελὲς ᾧ κ' ἔπι νεύσῃ
Παλλάς, ἐπεὶ μώνῃ Ζεὺς τόγε θυγατέρων
δῶκεν Ἀθαναίᾳ πατρώια πάντα φέρεσθαι,
λατροχόοι, μάτηρ δ' οὔτις ἔτικτε θεάν,
ἀλλὰ Διὸς κορυφά. κορυφὰ Διὸς οὐκ ἐπινεύει **135**
ψεύδεα αἱ θυγάτηρ.